

[2.1/2 Hours]

[Marks: 80]

Please check whether you have got the right question paper.

N.B.-1) All questions are compulsory.

2) Each question carries 20marks.

1. a) Examine the relationship between the business class and politics in Maharashtra during the independence period. **20**

OR

1. b) Discuss the issues of land in Maharashtra with suitable examples. **20**

2. a) Explain the reasons and role of NCP split in Maharashtra politics. **20**

OR

2. b) Review party alliance or coalition politics in Maharashtra. **20**

3. a) Examine the contribution of 'Shetkari Sanghata' in the farmers movement. **20**

OR

3. b) Comment on the problem of tribal community in Maharashtra. **20**

4. a) Define civil society and explain the role of any two civil society in Maharashtra. **20**

OR

4. b) Discuss the environmental protection movement in Maharashtra. **20**

*****

(मराठी रूपांतर)

[वेळ: २. १/२ तास]

[गुण: ८०]

सूचना : १) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य

२) प्रत्येक प्रश्नाला २० गुण आहेत.

१. अ) महाराष्ट्रातील व्यावसायिक वर्ग आणि राजकीय क्षेत्र यातील स्वातंत्र्य कालखंडातील परस्पर

२०

संबंधाचे परीक्षण करा.

किंवा

१. ब) महाराष्ट्रातील भूखंडाच्या प्रश्नांची योग्य उदाहरणासहित चर्चा करा.

२०

२. अ) महाराष्ट्राच्या राजकारणातील राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्ष दुभंगण्याची कारणे आणि भूमिका स्पष्ट करा.

२०

किंवा

२. ब) महाराष्ट्रातील पक्षीय आघाड्या किंवा युतीच्या राजकारणाचा आढावा घ्या.

२०

३. अ) शेतकऱ्यांच्या चळवळीतील शेतकरी संघटनेच्या योगदानाचे परीक्षण करा.

२०

किंवा

३. ब) महाराष्ट्रातील आदिवासी समुदायाच्या समस्यावर भाष्य करा.

२०

४. अ) नागरी समाजाची व्याख्या द्या आणि महाराष्ट्रातील कोणत्याही दोन नागरी समुदायाची भूमिका

२०

स्पष्ट करा.

किंवा

४. ब) महाराष्ट्रातील पर्यावरण संरक्षण चळवळीची चर्चा करा.

२०

*****